

HANGİ ÇILGIN BANA ZİNCİR VURACAKMIŞ? ŞAŞARIM!

Feyzi Ersoy

■ İstiklâl Marşımızın 12 Mart 1921 günü TBMM’de kabulünün üzerinden yüz yıl geçti. Yüz yıldır büyük bir coşku ile okunup söylenen marşımız, ilk mısrasından son mısrasına kadar milletimizin o dönemde içinden geçtiği korkunç günleri çok iyi tasvir etmiş; Türk milletinin geçmişten getirdiği gücünü ve karakterini fevkalade bir şekilde gözler önüne sermiştir.

20. yüzyılın ilk çeyreği, milletimiz adına kötü günlerin yaşandığı, aynı zamanda da destansı bir mücadelenin verildiği günler olarak tarih sayfalarında yerini aldı. Balkan Savaşlarından başlayıp Başkomutanlık Meydan Muharebesi’ne kadar sürekli savaşan ve mücadele eden Türk milleti, bunun neticesinde karakterinin bir parçası olan bağımsızlığını her zaman olduğu gibi korumayı yine başardı. Ancak bu süreç, elbette, burada yazılan bir iki satır kadar kısa olmayan, sancılı, acılı, uzun ve zorlu bir süreçti.

I. Dünya Savaşı’nda İttifak Devletleri ile birlikte mağlup sayılan Osmanlı İmparatorluğu, 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi’nin ağır hükümleriyle karşı karşıya kalmıştı. Mondros Mütarekesi’nin hükümlerine göre, ordumuzun silahları elinden alınmış ve topraklarımız işgal edilmişti. Sevr Antlaşması, I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında Paris’te 10 Ağustos 1920’de imzalanan bir antlaşmadır. Bu antlaşma doğrultusunda ülkemiz paramparça edilmiş, vatanımız İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan ve Ermenistan arasında paylaşılmış, biz Türklere de Orta Anadolu’da küçük bir bölge bırakılmıştı. Türk milleti, işte böyle bir ortamda bağımsızlığından taviz vermemiş ve küllerinden âdeta yeniden doğmuştur. Ancak bu süreç yukarıda bahsedildiği gibi oldukça zorlu ve sıkıntılı bir süreç olmuştur. İşgal günlerinde, başta İstanbul ve İzmir olmak üzere bazı şehirlerimizin sokaklarında Yunan bayrakları dalgalanmış, Sultan Osman’ın ve Ertuğrul Gazi’nin türbeleri çiğnenmiş,

camilerimize ve *Kur'an-ı Kerim*'e el uzatılmış, Anadolu'nun pek çok köyünde aziz milletimize hak etmediği muamelelerde bulunulmuştur. Bugün tarihin sayfalarında acı bir hatıra olarak kalan o günler ve bütün bu yaşananlar, tarih kitaplarında yerini aldığı kadar Kurtuluş Savaşı'nı konu edinen çeşitli romanlarda da işlenmiş ve milletimizin hafızasında yer etmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, işte bu şartlar altında ortaya çıkmış, Türk milletine öncülük ve önderlik etmiş; milletimizi örgütleyerek Kuva-yı Milliye ile tarihte eşine az rastlanır bir mücadeleyi başlatmıştır. Mustafa Kemal'in önderliğinde "Ya istiklâl ya ölüm!" ilkesiyle hareket eden Türk milleti, tek dişi kalmış canavara boyun eğmeyerek gücünü unutanlara sürecin sonunda kendini hatırlatmasını bilmiştir.

İstiklâl Marşı, millî mücadelemizin devam ettiği günlerde yazılmıştır. Marş için TBMM tarafından bir yarışma açılmış ve 500 liralık bir ödül konulmuştur. Son başvuru günü olan 21 Kânunuevvel 1920 tarihinde yarışmaya 700'ün üzerinde şiir gönderilmiştir. Ancak bu şiirlerin hemen hiçbiri dikkat çekici nitelikte bulunmamıştır. Mehmet Âkif ise ödül konulan bu yarışmaya iştirak etmemiştir. Ancak kendisinden yarışmaya mutlaka bir şiir vermesi beklenmektedir. O tarihte Maarif Vekili olan Hamdullah Suphi Bey, Karesi (Balıkesir) Mebusu Hasan Basri'den (Çantay), Mehmet Âkif'ten böyle bir şiir yazması için aracı olmasını ister. Hasan Basri Bey, Âkif'in marş için konulan 500 lira ödülü kabul etmediğinden yarışmaya katılmadığını söyleyince Hamdullah Suphi konulan bu ödülün Âkif Bey için kaldırılabilceğini belirtir. Bunun üzerine gerekli şartlar oluşunca Mehmet Âkif şiirini tamamlar ve Maarif Vekâletine gönderir. İstiklâl Marşı, "Kahraman Ordumuza" ithafıyla ilk defa *Sebilürreşâd* dergisinde 17 Şubat 1921'de yayımlanmıştır. Dört gün sonra aynı yayın Kastamonu'da çıkmakta olan *Açıksöz* gazetesinde yapılmıştır.

İstiklâl Marşı'nın Mecliste kabulü ise 12 Mart 1921 günü olmuştur. O gün, Meclisin konuyla ilgili oturumuna Adnan (Adıvar) başkanlık yapmış, Hasan Basri'nin "Bütün Meclisin ve halkın takdiratını celbeden Mehmet Âkif Beyefendinin şiirinin tercihan kabulünü teklif ederim." şeklindeki teklifi oylanarak büyük çoğunlukla kabul edilmiştir. Marşın kabulü sonrası şiir, Hamdullah Suphi tarafından bir defa daha okunmuş ve bütün mebuslarca ayakta alkışlanmıştır.

Âkif ile ilgili hatıralarda şairin, İstiklâl Marşı'nın bazı mısralarını henüz yarışmaya katılma kararı vermeden yazdığı, yarışmaya katıldığı günlerde de *Tâceddin Dergâhı*'ndaki odasında zaman zaman vact ve kendinden geçme hâlinde olduğu söylenmektedir. Öyle ki onu tanıyanlar kendisinin dışarı çıktığı zamanlarda bile yolda, sokakta, Mecliste aklında hep İstiklâl Marşı olduğunu söylerler. Âkif'in, o günlerde uyanık hâldeyken olduğu gibi uykusunda da bu konu ile meşgul olduğunu dile getirenler de vardır. Bu konuda Konya Mebusu Hafız Bekir Efendi, Cemal Kutay'a: "Âkif, bir gece birden uyanır, kâğıt arar, bulamayınca kurşun kalemiyle yer yatağının sağındaki duvara marşın *Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım* mısrasıyla başlayan kıtasını yazar." demiştir. Bu duvar, akıllara Azerbaycanlı büyük şair merhum Bahtiyar Vahabzade'nin İstiklâl

Marşı'na yönelik söylediği “Men inanmıram kalem ile yazdığına; birisi kulağına söyledi.” sözlerini hatıra getirmektedir. Gerçekten de Millî Mücadele'nin en zorlu ve en heyecanlı günlerinde yazılan İstiklâl Marşı, Mehmet Âkif'in de aynı duyguları yoğun olarak yaşadığı o eşsiz anların kusursuz bir ürünü olmuştur.

Marş için konulan ödülü kabul etmeyen Mehmet Âkif ile *Dîvânu Lugâti't-Türk*'ü bulan ve bu müthiş eserin yayımlanmasına rıza gösterdiği için kendisine hükümet tarafından verilen 300 liralık ödülü kabul etmeyen Ali Emiri Efendi arasında bu açıdan bir benzerlik vardır. Ali Emiri Efendi sahibi olduğu *Dîvânu Lugâti't-Türk*'ün yayımlanmasını kabul edince Sadrazam Talat Paşa, Ali Emiri Efendi'ye 300 lira verilmesini emretmiş ve kendisinin bu parayı maariften alabileceğini söylemişti. Emiri Efendi ise “*Üç yüz lira değil bin lira olsa yine kabul etmem. Dokuz yüz seneden beri eslafımız (bizden öncekiler) tarafından kemal-i itina ile muhafaza edilerek bana vâsıl olan bir yegâne nüshanın tab ü ta'did (hazırlanması) ile pençe-i ziyâdan kurtarılmış olması bana mükâfat-ı kâfidir.*” cevabını vererek bu hediyeyi kabul etmemişti. Neticede parayı kabul etmeyen Ali Emiri Efendi, Talat Paşa'ya “*Siz parayı yardıma muhtaç olan birkaç namuslu aileye dağıtırsanız ben müteşekkir kalacağım gibi Cenab-ı Hakk da memnun olacaktır. Bu sadakanın adı da kabul buyurursanız Dîvânu Lugâti't-Türk sadakası olsun.*” diyerek ondan parayı yardıma muhtaç kişilere dağıtmasını rica etmişti. Mehmet Âkif de tıpkı Emiri Efendi gibi aslında paraya ihtiyacı olduğu hâlde, marş için konulan 500 lirayı kabul etmemiş; bu parayı kimsesiz kadın ve çocuklara iş, sanat öğretme ve fakirlikle mücadele amacındaki Dârülmesâî adlı kuruma bağışlamıştır. Ayrıca, Âkif'in bu şiirini “O artık milletindir.” diyerek *Safahat* adlı eserine almadığı da herkesin malumudur.

Yazılış macerasını yukarıda kısaca özetlediğimiz İstiklâl Marşı, millî ve dinî değerlerimizi bütünüyle çok iyi yansıtan bir metindir. Bayrak, vatan, hürriyet, istiklâl, bağımsızlık, kahraman ırk, millet, iman, mabet ve ezan gibi unsurlar metinde yerli yerinde işlenmiştir. İstiklâl Marşı'nın metin tahlilini merak edenler konu ile ilgili yazılmış onlarca kaynaktan yararlanabilirler.

Her kelimesi mükemmel bir şekilde âdeta nakış nakış işlenmiş olan bu şiirin en güzel bölümlerinden biri de *Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!* diye başlayan üçüncü kıtasıdır. Âkif, bu kıtada Türk milletinin karakterinin bir parçası olan bağımsızlık unsurundan bahsederek hiç kimsenin milletimizin hürriyetine engel olamayacağını dile getirmektedir. Âkif'in bu mısraları yazması boşuna değildir. Bu düşüncenin arkasında binlerce yıllık bir gerçek ve güven duygusu yatmaktadır. Bilindiği gibi Kara Kuvvetlerimizin kuruluş tarihi olarak, Büyük Hun İmparatoru Mete Han'ın tahta çıkış tarihi olan MÖ 209 yılı esas alınmıştır. Tarihin sayfaları, o günlerden bugünlere Türk ordusunun gösterdiği sayısız başarılarla doludur. Dandanakan'da, Malazgirt'te, Niğbolu'da, Kosova'da, İstanbul'da, Mercidabık'ta, Mohaç'ta, Çanakkale'de ve daha nicelerinde destanlaşan ordumuz ve milletimiz bu konuda kendini çoktan ispat etmiş durumdadır. İşte, Âkif de yukarıdaki mısralarda hiçbir çılgının bu gerçeği değiştiremeyeceğini haykırmaktadır.

Nitekim, bu mısraların yazıldığı günlerde Sakarya'dan ve Büyük Taarruz'dan gelecek müjdeli haberler çok da uzak yarınlarda değildir.

İstiklâl Marşı'nın yazıldığı yıllarda İstanbul ve İzmir gibi illerimiz başta olmak üzere vatanın güzide topraklarının işgalini tanımayan Türk milleti, hemen harekete geçmiş; belki de kalplerinde, beyinlerinde ve kulaklarında çınlayan seneler ötesinden gelen bir cümlelerin tesiriyle bütün gücüyle vatan için mücadeleye girişmişti. 21 Ağustos 732 tarihli Köl Tigin Anıtı'nda geçen o cümle şöyle idi: “*Üze teñri basmasar asra yir telinmeser, Türk bodun ilin törün kim artatı udaçı erti?*” (Üstte gök basmasa, altta yer delinmese, Türk milleti, ilini töreni kim bozabilecekti?)” Bengü taşa geçen bu cümlede âdeti kıyamet tasvir ediliyor ve Türk milletinin yok olmasının ancak kıyametin kopması ile mümkün olabileceği; yaratılmış hiçbir dünyevi gücün buna kadar olamayacağı anlatılıyordu. İşte Âkif'in *Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım, Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!* mısralarının arkasındaki düşüncenin tam da bu olduğu söylenebilir.

Yeri geldikçe kendiliğinden hatırlasak bile hem yakın hem de uzak tarihimizi millet olarak çabuk unutupuyoruz. Türk çocuklarının kendi dillerine, kendi tarihlerine ve kendi kültürlerine uzak kalmaya; sıradan bir devletin mensupları gibi bastıkları yerleri toprak diyerek geçip gitmeye hakları yoktur. Hiç kimse'nin hatırı yoksa yerin altında kefensiz yatan binlerce şehidimizin hakkı vardır. Gün gelir de istiklalimizi elimizden almaya kalkanlar olursa dün olduğu gibi o gün de şafaklarımızda yüzen al sancağımız sönmemelidir; mabedimizin göğsüne namahrem eli değmemelidir. Yurda alçaklar uğrayacak olursa göğüsler yine siper edilmeli; olası hayâsızca akınlar, bundan önce yapıldığı gibi yine durdurulmalıdır.

Âkif'in “Allah, bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdırmayın.” temennisine ve duasına katılmamak mümkün değildir. Türk milleti var oldukça karşısındaki çılgınlar bitmeyecektir. Ama ezelden beri hür yaşamış ve bundan sonra da hür yaşayacak bir millete zincir vurulmasına bu aziz milletin hiçbir ferdi izin vermeyecektir. Çünkü; Mete Han'dan, Bilge Kağan'dan, Alparslan'dan, Fatih'ten, Kanuni'den, Mustafa Kemal'den ve daha nicelerinden miras kalan bir kudret, gerektiğinde ortaya çıkmak için hazır beklemektedir. Muhtaç olunan bu kudretin nerede olduğunu ise her Türk bilmektedir.

Kaynaklar

Çetin, Nurullah, “İstiklâl Marşı'mızı Anlamak”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi* 21, 2 (2014), s. 25-92.

Ercilasun, Ahmet B., “Dîvânü Lügati't-Türk'ü Koruyan Aile”, *Yeni Orkun*, Eylül, Ekim 2003, İstanbul.

Ersoy, Feyzi, “Dîvânü Lügati't-Türk, Ali Emiri Efendi'yi Nasıl Buldu?”, *Dil Araştırmaları*, Sayı: 23, Güz 2018, s. 79-93.

Genel Ağ Kaynakları

https://www.tbmm.gov.tr/tarihce/istiklalmarsi_c9.pdf

<https://islamansiklopedisi.org.tr/istiklal-marsi>